

Inhoudsopgave

Inleiding	9	Sudeten	35
		Klimaat	35
		Flora en Fauna	36
ACHTERGRONDEN	11	Bevolking	38
Geschiedenis	11	Polen	38
Oorsprong	11	Minderheden	38
Eerste Poolse staat (10e eeuw tot 14e eeuw)	11	Godsdienst	41
Herstel	14	Taal	45
Pools-Litouwse Unie	15	Minderheden	45
Gemenebest van de Poolse Kroon en Grootvorstendom Litouwen	17	Spreken van andere talen	46
Delingen	19	Poolse alfabet	46
(Groot)hertogdom Warschau en Congreskoninkrijk (18e en 19e eeuw)	19	Staatsinrichting	47
Eerste Wereldoorlog en de Tweede Poolse Republiek (20e eeuw)	20	Indeling	47
Tweede Wereldoorlog	21	Politiek	47
Transitie (1945-1947)	25	Economie	47
Volksrepubliek, satellietstaat van de Sovjet-Unie	25	Industrie	48
Einde Volksrepubliek (1980-1990)	27	Landbouw	49
Lid van NAVO en EU (1990 tot 2004)	28	Import-Export	49
Nieuwe politieke balans (2005 tot heden)	29	Kunst	49
Geografie	31	Schilderkunst	50
Rivieren	32	Glas-in-loodkunst	50
Meren	32	Houtsnijden	50
Kanalen	32	Schrijven	50
Landtongen	33	Muziek	52
Eilanden	33	Film	52
Inrichting: bossen en landbouwgrond	33	Folklore	52
Inrichting: moerassen en venen	33	Volksverhalen	53
Inrichting: nationale parken	33	Volksmuziek	54
Geologie	33	Dans	54
Kust	33	Klederdracht	55
Merengordel	33	Architectuur	57
Rivierdalen	34	Houten bouwkunst	57
Hooglanden	34	Moderne bouwkunst	57
Depressie	34	Historische stijlperiodes	57
Karpaten	34	Gezondheid	59
		Gastronomie	60
		PRAKTISCHE INFORMATIE	65
		Van A tot Z	65

Inhoudsopgave

BEZIENSWAARDIGHEDEN	87	Bezienswaardigheden per wijk	132
		Praktische Informatie	142
Mazowieckie (Mazovië)	89	Omgeving van Kraków	143
Warschau	89	Bochnia	143
Geschiedenis van Warschau	92	Wieliczka	143
<i>Opstanden van Warschau</i>	93	Auschwitz (Oświęcim)	143
Bezienswaardigheden per wijk	96	Wadowice	146
<i>Tielman van Gameren, hofarchitect</i>	99	Ojcowski Park Narodowy/Ojców	146
Praktische Informatie	108	Nationaal Park	146
Omgeving van Warschau	109	Rabka-Zdrój	147
Kampinoski Park Narodowy/		Elders in Małopolskie	148
Kampinos Nationaal Park	109	Nowy Targ	149
Pułusk	110	Zakopane	149
Sochaczew	110	Tatra en Tatrzański Park Narodowy/	
Jezioro Zegrzyńskie /Zegrze-stuw-		Tatra Nationaal Park	150
meer		Pieniński Park Narodowy/Pieniny	
Żelazowa Wola	111	Nationaal Park	153
Elders in Mazowieckie	113	Tarnów	153
(Muzeum) Arkadia	113	Regio Tarnów	155
Nieborów	113	Nowy Sącz	156
Łowicz	113	Muszyna-Zdrój	157
Kutno	114	Krynica-Zdrój	157
Oporów (Tussen Kutno en Łowicz)	115	Babiogorski Park Narodowy/Babia	
Łęczycza	116	Góra Nationaal Park	157
Płock	116	Rzeszów (Podkarpackie)	158
Regio Płock, ten noorden van de		Oostwaarts in Podkarpackie	159
Wisła	118	Łańcut	159
Landchapspark en merengebied		Jarosław	159
Gostynin-Włocławek	119	Przemyśl	160
Doodskamp Treblinka	119	Zuidooostwaarts in Podkarpackie	162
Siedlce	120	Sanok	162
Biała Podlaska en Terespol	122	Bieszczadzki Park Narodowy/	
Radom	122	Bieszczady Nationaal Park	162
Dęblin en Puławy	123		
Kazimierz Dolny	123	Śląskie (Opper-Silezië)	165
		Katowice	165
Małopolskie (Klein-Polen) en		Aan snelweg A4, komend vanuit Opole	168
Podkarpackie	125	Gliwice	168
Kraków	125	Zabrze	169
Geschiedenis van Kraków	128	Chorzów	170
		Van Katowice richting het noorden	170

Inhoudsopgave

Będzin	170	Nysa	198
Bytom	171	Ten westen van de stad Opole	198
Częstochowa	171	Brzeg	198
Van Katowice richting het zuiden	173		
Tychy	173	Wielkopolskie (Groot-Polen),	
Pszczyna	173	Lubuskie en Łódzkie	199
Bielsko-Biała	174	Poznań	199
Cieszyn	175	Geschiedenis van Poznań	199
Wisła	176	Bezienswaardigheden per stadsdeel	202
		Elders in Wielkopolskie	203
Dolnośląskie (Neder-Silezië) en		Rezerwat przyrody Meteoryt	
Opolskie	177	Morasko/Morasko-meteoriet-	
Wrocław	177	reservaat	203
Geschiedenis van Wrocław	180	Wielkopolski Park Narodowy/	
Bezienswaardigheden per wijk	180	Wielkopolska Nationaal Park	204
Dolnośląskie-Noord en Sudeets		Gniezno	204
Voorland	184	Szlak Piastowski/Piastenroute	204
Głogów	184	Konin	206
Legnica	185	Doodskamp Kulmhof	207
Przedgórze Sudeckie (Sudeets		Kalisz	207
Voorland)	185	In Lubuskie	207
Richting Karkonosze/Reuzengebergte	187	Park Mużakowski	207
Wałbrzych	187	Zielona Góra	208
Jelenia Góra	188	Świebodzin	208
Góry Izerskie (Ijzergebergte)	189	Gorzów Wielkopolski	208
Karkonosze (Reuzengebergte, Sudeten)	190	Park Narodowy Ujście Warty/	
Karkonoski Park Narodowy/Reuzen-		Wartamonding Nationaal Park	208
gebergte Nationaal Park	190	Łódź	209
Karpacz	191	Geschiedenis van Łódź	209
Szklarska Poręba	192	Bezienswaardigheden per stadsdeel	210
Regio Kłodzko	193	Elders in de provincie Łódź (Łódzkie)	212
Park Narodowy Gór Stołowych/		Piotrków Trybunalski	212
Tafelbergen Nationaal Park	193		
Kudowa-Zdrój	194	Świętokrzyskie (Heilig Kruis) en	
Kletno	194	Lubelskie	215
Kłodzko	194	Kielce	215
Złoty Stok	195	Geschiedenis van Kielce	215
Opole	195	Bezienswaardigheden	218
Ten noorden van stad Opole	197	Elders in Świętokrzyskie	219
Kluczbork	197	Świętokrzyski Park Narodowy/Heilig	
Ten zuiden van stad Opole	198	kruisgebergte Nationaal Park	219

Inhoudsopgave

Ujazd (bij Opatów)	220	Mikołajki	241
Sandomierz	220	Ruciane-Nida	242
Tarnobrzeg	222	Węgorzewo	242
Bałtów	222	Wilczy Szaniec/Wolfsschanze	242
Wiślica	222	Święta Lipka	244
Lublin	222	Stańczyki	244
Geschiedenis van Lublin	222		
Bezienswaardigheden per wijk	223	Podlaskie	245
Doodskamp Majdanek	226	Białystok	245
Chelm	227	Geschiedenis van Białystok	245
Geschiedenis van Chelm	227	Bezienswaardigheden	248
Bezienswaardigheden	227	Oerbos van Białowieża	249
Zamość	229	Białowiecki Park Narodowy/ Białowieża Nationaal Park	249
Geschiedenis van Zamość	229	Białowieża-dorp	251
Bezienswaardigheden	229	Wandelroute Koninklijke Eiken	251
Elders in Lubelskie	230	Podlaskie: zuiden en midden	252
Trawniki	230	Grabarka	252
Doodskamp Sobibór	230	Biebrzański Park Narodowy/Biebrza Nationaal Park	252
Włodawa	231	Sokołka	253
Poleski Park Narodowy/Poleski Nationaal Park	232	Podlaskie: noorden	253
Roztoczański Park Narodowy/ Roztocze Nationaal Park	233	Augustów	253
Doodskamp Bełżec	233	Kanał Augustowski (Augustów- kanaal)	254
Hrebenne	234	Oerbos van Augustów	254
Warmińsko-Mazurskie (Warmië- Mazurië)	235	Wigierski Park Narodowy/Wigry Nationaal Park	255
Olsztyn	235	Suwałki	255
Geschiedenis van Olsztyn	235	Suwalski Park Krajobrazowy/Suwałki- landschapspark	255
Bezienswaardigheden	238	Sejni en Puńsk	256
Elders in Warmińsko-Mazurskie	238		
Elbląg	238	Pools Pomorze (Pommeren)	257
Kanał Elbąskie/Elbląg-Ostróda- kanaal	238	Pommerse Merenplateau	257
Frombork	239	Bydgoszcz (in Kujawsko-Pomorskie)	260
Grunwald (bij Stębark)	240	Geschiedenis van Bydgoszcz	260
Olsztynek	240	Bezienswaardigheden per stadsdeel	261
Lidzbark Warmiński	240	Toruń	262
Oostelijk Warmińsko-Mazurskie	241	Geschiedenis van Toruń	262
Gyżycko	241		

Inhoudsopgave

Bezienswaardigheden per stadsdeel en de regio	263	Bronnen	288
Elders in Kujawsko-Pomorskie	267	Over de auteur	289
Chelmno (Wisła)	267	Register	290
Grudziądz	267		
Gdańsk	267	OPGENOMEN KAARTEN	
Geschiedenis van Gdańsk	268	Polen, ligging	10
Bezienswaardigheden per wijk	272	Polen, algemeen	12-13
Stranden bij Gdańsk	276	Polen, overzicht provincies	87
Gdynia	277	Mazowieckie (Mazovië)	90-91
Geschiedenis van Gdynia	277	Warschau	94-95
Bezienswaardigheden	277	Małopolskie en Podkarpackie	126-127
Omgeving van Gdańsk (in provincie Pomorskie)	277	Kraków	130
Sopot	277	Śląskie (Opper-Silezië)	166
Landtong van Hel	279	Dolnośląskie (Neder-Silezië) en Opolskie	178-179
Pojezierze Kaszubskie/Kashubisch Merengebied	280	Wielkopolskie (Groot-Polen), Lubuskie en Łódzkie	200-201
Wyspa Sobieszewska/Sobieszewo- eiland	281	Świętokrzyskie (Heilig Kruis) en Lubelskie	216-217
Żuławki	281	Warmińsko-Mazurskie (Warmië-Mazurië)	236-237
Wisła-landtong	281	Podlaskie	246
Malbork (Mariënborg)	282	Pools Pomorze (Pommeren)	258-259
Kwidzyn	283	Gdańsk	270-271
Elders in provincie Pomorskie	284	De omgeving van Gdańsk	278
Słowiński Park Narodowy/Słowiński Nationaal Park	284		
Łeba	284		
Ustka	284		
Słupsk	284		
Szczecin (Zachodniopomorskie, West- Pommeren)	284		
Geschiedenis van Szczecin	285		
Bezienswaardigheden	285		
Elders in Zachodniopomorskie	286		
Koszalin	286		
Międzyzdroje	286		
Kołobrzeg	286		
Świnoujście	287		

KERKUNIE VAN BREST

Dit akkoord uit 1596 is een goed voorbeeld van de politieke kerk. Als gevolg van deze synode in Brest (huidig Wit-Rusland, toen Litouws), kwamen alle orthodoxen van het Pools-Litouwse Gemeenbest onder rooms-katholiek gezag. Dit betrof miljoenen inwoners, vooral die in de Oekraïense en Wit-Russische gebieden. Zo ontstond de Geünieerde Kerk, die vooral bekend staat als de Grieks-katholieke Kerk. Deze kerk behield de orthodoxe rites en gewoontes, en erkende het gezag van de paus in Rome. Dit besluit werd door weinigen gesteund, waardoor zelfstandige orthodoxe kerken verreesen. Dit leidde tot grootschalige vervolgingen. Voor de bekendste vervolgde, monnik Athanasius, werd in 2020 een herdenkingspostzegel uitgebracht door Wit-Rusland.

Staat en de Rooms-Katholieke Kerk, was het wetsontwerp (van de partijen PiS en LPR, 2006) om Jezus te benoemen tot honorair koning van Polen. Hiervoor was echter geen meerderheid. In 2016 lukte dit wel – als koning van Polen. De kerkdienst voor deze benoeming werd bijgewoond door president Duda. Maria werd al in de zeventiende eeuw door koning Jan II Kazimierz Waza gehuldigd als koningin van Polen. Echter, de conclusie

dat Polen een Joodse koning en koningin heeft, is echt nog een stap te ver.

Bijna negentig procent van de Polen is rooms-katholiek. Dit is bijna de gehele Poolse bevolking. Ongeveer veertig procent gaat regelmatig naar de kerk; dit is een afname. Rooms-katholiek zijn ook de Goralen, Litouwers en Roma. Geünieerden (Lemken en Bojken, zie: Kerkunie van Brest) en Armeens-katholieken hebben eigen kerken, die

De Jozefkerk in Kraków

Johannes Paulus II was in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw hét symbool van hoop voor de Polen. Hij wist de atheïstische communisten in Polen tot concessies te dwingen en vertolkte de wensen en verlangens van rooms-katholiek Polen op hoog niveau. Echter, zijn functie als plaatsbekleder van Jezus Christus op aarde en opvolger van Petrus is dubieus.

Banden christelijke wereld en jodendom

Tijdens zijn pontificaat werd gewerkt aan betere banden tussen de Rooms-Katholieke Kerk en de Orthodoxe Kerk. Ook verbeterde hij de band met de Joodse gemeenschap, door Auschwitz te bezoeken, Israël te erkennen (1993) en Israël (samen met Jordanië) in 2000 te bezoeken. Ook lukte het hem om de relatie met de Anglicaanse Kerk te verbeteren, net zoals met de lutheranen (tegen het einde van zijn ambtsperiode).

Achtergrond

Karol Wojtula werd geboren op 18 mei 1920 in Wadowice. Op jonge leeftijd maakte hij en zijn oudere broer Edmund het overlijden mee van hun moeder. Zijn vader, een gepensioneerde luitenant, nam daarna de zorg voor beide jongens op zich. Vier jaar later overleed ook Edmund. Karol hield van skiën, wandelen (Tatra), zwemmen en voetballen. In 1938 ging hij met zijn vader naar Kraków om letterkunde te studeren aan Uniwersytet Jagielloński. Gedurende zijn studie ontwikkelde hij belangstelling voor theater. In 1941 overleed Karols vader, waarna hij priester wilde worden. Deze opleiding volgde hij bij de rooms-katholieke instanties; de school was een ondergronds instituut.

In 1946 werd Wojtula benoemd tot priester. Hierna volgden religieuze opleidingen in Rome en Kraków. In 1958 werd hij hulpbisschop van Kraków; enkele maanden later werd hij bisschop. In 1964 was hij de aartsbisschop van Kraków. Als gevolg van het conclaaf van 1978 werd Karol Wojwula de eerste Poolse paus. Hij noemde zich Johannes Paulus II.

Reis naar Polen

Johannes Paulus II hield van reizen. Zijn

Guesthouse in Zakopane

Campings, glampings en wildkampe- ren

Polska Federacja Campingu i Caravaningu, tel. 22 8106050 (aangesloten campings hebben nummers).

Campings vindt u in alle Poolse regio's. Het aanbod is groter in de Sudeten (inclusief Karkonosze), in de Karpaten (inclusief Tatra), in Warmińsko-Mazurskie, bij grote steden en aan de Oostzee. U kunt hier uw tent opslaan, caravan plaatsen of camper parkeren. De campings zijn online te boeken, lees recensies eerst. Kwaliteit, sfeer en prijs verschillen. Glampings zijn gevestigd in de bergen en in Warmińsko-Mazurskie.

Het opslaan van uw tent in het wild is alleen toegestaan als de plaats in het bos is, en door Bosbeheer daarvoor aangewezen is. In nationale parken en natuurreservaten mag dit als de plek is aangewezen. Kampeer niet op particulier terrein, vraag als u twijfelt.

Chalets en berghutten

De houten vakantiechalet aan een meer of in de bergen is al tientallen jaren het symbool van Pools toerisme. Deze zijn online te reserveren. Dit geldt ook voor eenvoudige berghutten en andere accommodaties in/bij nationale parken.

ACTIVITEITEN

De mogelijkheden zijn eindeloos en zijn seizoensgebonden.

Ballonvaren

Gedurende het jaar in Zuid-Polen (die bij de Tatra bieden zicht op dit gebergte) en Warmińsko-Mazurskie (zicht op de meren en bossen) als weersomstandigheden het toelaten. Het eindpunt wordt door de wind bepaald. Kinderen jonger dan zes jaar en zwangere vrouwen worden verzocht niet deel te nemen in verband met de hobbelige landing. Bespreek de wensen met uw touroperator.

Bergwandelen in de Tatra

Bergwandelen

Download Hiking map Poland in Google Play. Onmisbaar.

Polen heeft een fenomenale hoeveelheid wandelpaden. Deze leiden door bossen, langs meren en rivieren, over heuvels en berghellingen en langs de kust. Diverse gradaties en lengtes, van uren tot dagen. 15.000 routes zijn erkend en voorzien van PTTK-richtingbordjes (met daarop de eindbestemming, routekleur en wandeltijd). Wandelseizoen: juni tot en met september (juli en augustus zijn druk), lente is nat, herfst laat u prachtig gekleurde bossen zien. Neem prima bergschoenen, ruim voldoende eten/drinken, extra kleding en een detailkaart mee.

Zeilen

U mag alleen een jacht (gehuurd of eigendom) besturen als u in bezit bent van een zeildiploma.

De bevaarbare meren en kanalen sluiten aan op die van Duitsland. Polen heeft toegang tot de zee; binnen de grenzen liggen ongeveer tienduizend meren. Zeiltoerisme richt zich vooral op de grote meren van Warmińsko-Mazurskie met Giżycko, Mikołajki, Pisz, Ruciane-Nida en Węgorzewo als zeilcentra. Ook populair bij zeilers: de meren Dąbie (bij Szczecin), Drawsko, Powidzkie (bij Gniezno), Zegrze (stuwmeer bij Warschau) en het Kashubisch Merengebied met Charzykowy (bij Chojnice) als oudste zeilcentrum van het land. Bieszczady biedt zeilmogelijkheden op twee meren in de bergen. Periode: begin mei tot eind september.

De jachtclubs in Gdańsk, Gdynia, Jastarnia, Kołobrzeg, Łeba, Świnoujście en Ustka zijn ideaal voor zeezeilen. Hiervoor is toenemende belangstelling. U kunt hier een zeewaardig jacht huren. Seizoen: juli en augustus.

STYL ZAKOPIAŃSKI (ZAKOPANESTIJL)

De Zakopanestijl is vooral zichtbaar in architectuur, waarvan de traditionele kunst van het Podhale-gebied de basis is. Hierbij wordt gekeken hoe deze optimaal in de bergomgeving past. De ontwikkelaar van dit concept was kunstenaar en journalist Stanisław Witkiewicz, die stierf in 1915. Hij bouwde houten villa's en ontwierp de warme interieurs – in 'zijn' stijl waarvan hij hoopte dat deze de nieuwe nationale bouwstijl zou worden. De volgende Zakopanestijlpanden verdienen aandacht:

- Koliba, oudste villa. Geopend als Witkiewicz-museum (ul. Kościeliska 18, tel. 18 2013602);
 - Inspiratiemuseum Zakopanestijl (Droga do Rojów 6, tel. 18 2012294);
 - Kapelletje in Jaszczurówka (aan Droga Oswalda Bałżera), mooier krijgt u het niet, de kilometers waard;
 - Pod Jedlami-huis (Dom Pod Jedlami), ul. Koziniec 1.
- Koliba en het Inspiratiemuseum zijn dependances van Muzeum Tatrzańskie.

Villa Koliba, Zakopane

TATRZAŃSKI PARK NARODOWY (TATRA NATIONAAL PARK)

Beheer Tatrzański Park Narodowy (Tatra Nationaal Park), ul. Kuźnice 1, Zakopane, Internet: tpn.pl.

Dit beslaat de Hoge Tatra en Westelijke Ta-

tra. Beide vormen het geologisch jongste deel van de Karpaten. Ten oosten en westen van deze kern liggen de geologisch oudere Karpaten, Beskiden genoemd. De Hoge Tatra en Westelijke Tatra zijn slechts twintig kilometer breed en maximaal tien kilometer lang. Hier zijn de hoogste bergen 2655 (Ger-

lachovský štít), 2642 (Gerlachovská veža) en 2633 (Lomnica štít) meter hoog. Deze reuzen liggen allemaal aan de Slowaakse kant, waar in totaal meer dan vijftien toppen boven 2500 meter liggen. Het is daar dan ook een rotsenspektakel van jewelste. De Poolse kant is wat minder dramatisch, maar nog altijd indrukwekkend en respect afdwingend. De Rysy is hier met een hoogte van 2499 meter de hoogste berg (en van Polen). Wandelpaden sluiten op die van Slowakije aan.

Vorbereiding

Alle delen van de Tatra, maar vooral alpine Tatrzanski Park Narodowy, behoort tot de topattracties van Polen. Deze bergen zijn echter wat humeurig. Zij laten namelijk toeristen comfortabel uitzichtpunten zien, wandelaars genieten van mooie tochten en bieden rots-klimmers de volgende uitdaging – maar het weer kan het hele jaar zo omslaan. Tenzij u ervaren bergwandelaar bent, is het veilig om in de buurt van anderen te blijven en op de hoogte te zijn van de weersverwachting. U

kunt ook het meenemen van een gids overwegen. Neem altijd extra eten en drinken mee, evenals extra warme, waterdichte kleding. Bespreek eerst routes met een medewerker van de toerismedienst in Zakopane.

Tijd

Wandelen in de Tatra is mogelijk in de zomer of in de eerste helft van de herfst. In deze korte wandelperiode wordt de Poolse Tatra drukbezocht; rijen voor de kabelbanen kunnen 's zomers meer dan honderd meter lang zijn. Als u dan op zoek bent naar rust, kunt u beter naar de Slowaakse kant gaan.

Ter plekke

Hoog in de bergen is een aanzienlijk wandelnetwerk voor dagtochten en meerdaagse tochten. Borden geven paden en knooppunten goed aan. De paden verschillen op het gebied van natuurbezienswaardigheden, lengte, hoogte en zwaarte. Informatie over de bijna tien herbergen in de bergen vindt u op www.schroniska.pttk.pl. Hierop kunt u ook reser-

Dolina Gąsienicowa

Kleurrijke herenhuizen en de Neptunusfontein in Gdańsk

ontelbare prominenten, waaronder Jan Heweliusz (studeerde in onder andere Leiden, astronoom, 1611-1687), Gabriel Fahrenheit (natuurkundige, stierf in Den Haag in 1736) en Donald Tusk (voorzitter van de Europese Raad van 2014 tot 2019).

Jarmark św. Dominika dateert uit 1260 en is het voornaamste festival dat elke zomer plaatsvindt en drie weken duurt. Dit betreft een groot cultureel en artistiek evenement. Gdańsk heeft 468.000 inwoners en is de hoofdstad van Pomorskie. Deze stad maakt deel uit van Trójmiasto (Agglomeratie Driestad). Bekijk de actuele varianten van de Tourist Card en geboden kortingen.

GESCHIEDENIS VAN GDAŃSK

De streek waarin Gdańsk ligt, maakte deel uit van het eerste Poolse koninkrijk. De eerste vermelding dateert uit 999, en refereert aan Adalbert van Praag (zie: Geschie-

denis) die de inwoners van Gyddanyzc in 997 doopte. In 1224 werd Gdańsk van Pools bestuur losgeweekt, en door de hertogen vooruitstrevend op Duitsland gericht. In 1308 werd de stad omsingeld door ridders van de Teutoonse Orde, die de gehele Poolse bevolking ombrachten. Deze gebeurtenis ging de boeken in als de Slachting van Gdańsk. De ridders bleven hier en maakten van Gdańsk een stadje met kasteel. In 1361 werd Gdańsk (als Duits verlengstuk) lid van de Hanze. De stad werd hierdoor schatrijk, als handelsschakel tussen Oost en West. In het midden van de vijftiende eeuw kwam de bevolking in opstand tegen de Orde (die was verslagen) en erkende de Poolse koning. In ruil daarvoor werd Gdańsk autonoom en kreeg de stad het monopolie op graanhandel. In de zestiende eeuw was dit de grootste Poolse stad en de rijkste stad aan de Oostzee. Hier woonden ook Joodse,

BARNSTEEN

Miljoenen jaren geleden bedekten uitgestrekte wouden het gebied waar tegenwoordig de Oostzee en de Botnische Golf liggen. Uit de enorme bomen droop hars dat op de grond viel en in de periode erna verhardde. Dit fossiele hars (barnsteen) spoelt sinds jaar en dag aan op de (oostelijke) zeestranden van Polen – en die van de Baltische landen, Finland, Rusland en Zweden. Barnsteen spoelt ook aan op andere stranden in de wereld.

Het materiaal is meestal geel of bruin (soms rood) en lijkt op glas.

In de tiende eeuw werd de eerste barnsteenwinkel in Gdańsk geopend. Mo-

gelijk is deze plaats vernoemd naar de barnsteensoort gedaniet (doorzichtig en lichtgeel fossiel hars). In de zestiende en zeventiende eeuw werd barnsteen een diplomatiek souvenir. Tegenwoordig is het materiaal niet zo duur, maar de handel leeft op door toeristen die graag wat barnsteen willen zien tijdens hun verblijf. Weet wat u koopt, en geloof niemand die zegt dat dit een juweel of semi-juweel is. Beeldjes, kettingen en kandelaars worden hier doorgaans van goedkoop barnsteen gemaakt.

Zie ook: Jurata en Kastytis, pag. 281.

Nederlandse (Vlaamse) en Schotse handelaars. In 1522 werd de stad protestants, maar rooms-katholieken bleven beschermd door de koning. De laatste zitting van de Hanze vond plaats in 1669.

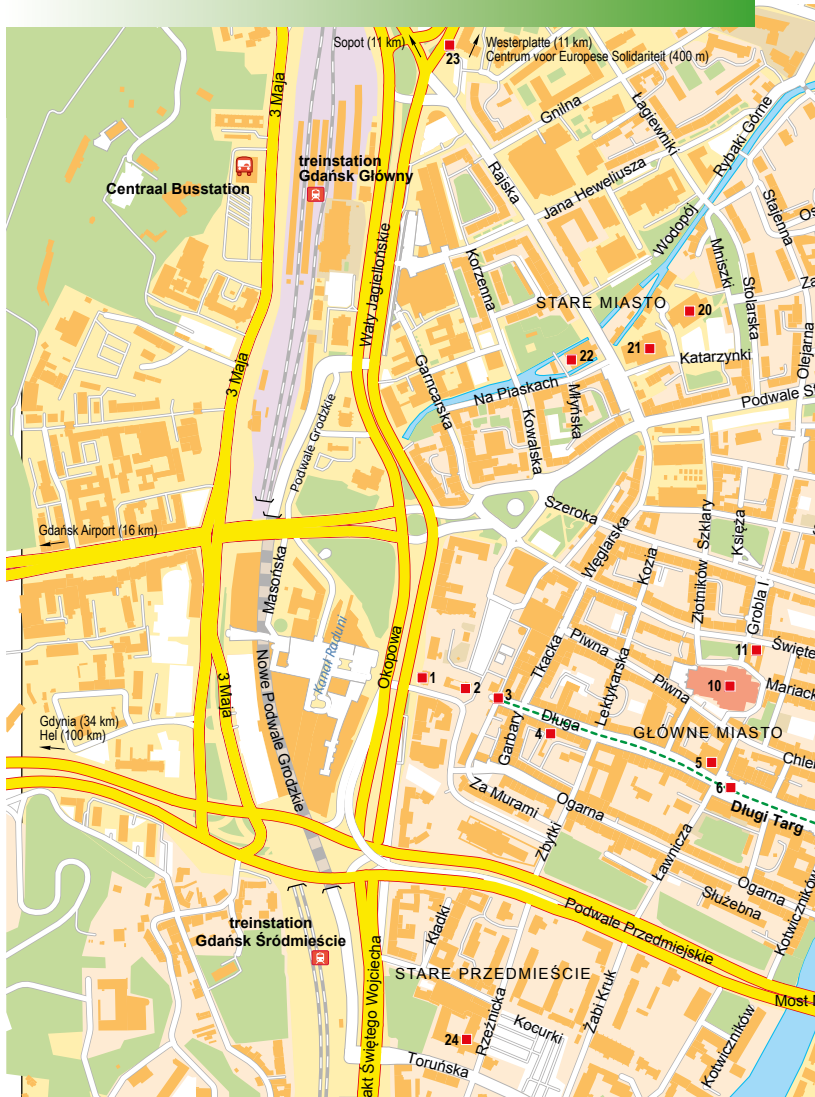
Gdańsk werd tijdig voorzien van een vesting, waardoor de stad de Zweedse invasie weerstond. De rest van Polen onderging echter deze ramp, waardoor de economie hier tot stilstand kwam. Tegen het einde van de achttiende eeuw werd Gdańsk Pruisisch. De Pruisen versterkten de stad, maar de troepen van Napoleon veroverden deze. Napoleon verklaarde Gdańsk 'Ville Libre de Dantzig' (Vrijstad Danzig). Dit werd omgeven door Pruisen. In 1815 werd de stad weer Pruisisch, en zowel verduits als geïndustrialiseerd. Om pro-Poolse en pro-Duitse onrust te voorkomen, kwam de stad als vrijstad Gdańsk/Danzig onder bescherming van de Volkerenbond. Dit was neutraal terrein, een Pools-Gdańskse corridor tussen Oost-Pruisen en West-Pruisen. De munteenheid was

de gulden van Gdańsk/Danzig.

Van de 330.000 inwoners was 94 procent Duits en 6 procent Pools. Dit was ook de verhouding in het parlement. Echter, Polen had hier vrije toegang tot de haven en douanekantoren. Polen probeerde dan ook de inwoners voor zich te winnen. Tegelijk deden de Duitsers er alles aan om Polen te dwarsbomen. In 1938 eiste Hitler de teruggave van Gdańsk.

Dit werd door Polen geweigerd, waarna Nazi-Duitsland op 1 september 1939 aanviel. Deze aanval op schiereiland Westerplatte (bij Gdańsk) wordt gezien als het begin van de Tweede Wereldoorlog. In 1945 werd de stad vrijwel geheel verwoest door het Rode Leger. Na deze oorlog werd Gdańsk weer Pools, en volledig herbouwd.

In 1980 werd hier in de scheepswerf gestaakt, wat leidde tot de stichting van de anticommunistische en vrije vakbond Solidarność. De stakingsleider, elektricien Lech Wałęsa, werd in 1990 president van Polen.

GDANSK

1. Hoge Poort
2. Voorpoort (Przedbramie, Barnsteenmuseum)
3. Goudpoort (Brama Złota)
4. Herenhuis van koopman Uphagen
5. Stadhuis van Rechtsstad (Historisch Museum)
6. Neptunusfontein
7. Groene Poort
8. Broodpoort (Brama Chlebnicka)
9. Mariapoort (Brama Mariacka)
10. Basiliëk (Mariakerk)
11. Koninklijke kapel
12. Poort van de Heilige Geest
13. Kraanpoort (Brama Żuraw)
14. Maritiem Museum
15. Soldek (schip, Maritiem Museum)
16. Jacobspoort (Brama św. Jakuba)
17. Jacobskerk
18. Museum voor WOII
19. Posterijenmuseum
20. Birgitta van Zwedenkerk
21. Catharinakerk (Museum voor Torenuurwerken)
22. Grote Molen
23. fragmenten Berlijnse Muur (tegenover Rajska 24)
24. Kunstmuseum